

LATVIJAS PAŠVALDĪBU SAVIENĪBAS 21.KONGRESS

LATVIJAS PAŠVALDĪBU ATTĪSTĪBAS VADLĪNIJAS

Stalbē, 2010.gada 21.maijā

I. IEVADS

Pašvaldības – Latvijas Republikas valstiskās neatkarības garants. Pilnveidojot un attīstot pašvaldību iekārtu, pilsoņu vidū pieaug un nostiprinās atbildība par vietējo jautājumu izlemšanu, tādējādi stiprinot un stabilizējot demokrātiskās institūcijas un sekmējot visu Latvijas iedzīvotāju labklājību.

Latvijas Pašvaldību savienība (LPS) ir brīvprātīga biedrība, kuru tās dalībnieces – republikas pilsētu un novadu pašvaldības – izveidojušas kopīgo interešu pārstāvniecības un sadarbības attīstībai. Līdz šim LPS ir izdevies pozitīvi ietekmēt pašvaldību demokrātijas attīstības procesu, panākt visu Latvijas pašvaldību atbalstu un likumos garantētas tiesības pārstāvēt pašvaldības sarunās ar Ministru kabinetu.

Iespēja paust vienotu viedokli ir nozīmīgs Latvijas pašvaldību ieguvums. Lai šo iespēju saglabātu, LPS pastāvīgi jāapliecina šīs tiesības, pilnveidojot savu darbību, aicinot arvien jaunus biedrus brīvprātīgi iesaistīties un attaisnojot esošo biedru uzticību.

Līdzšinējā valsts pārvaldes un likumdošanas attīstība ir raksturīga ar pārmērīga tiesiskā regulējuma un pārmērīgu birokrātisko procedūru attīstību. Panākt tiesību normu atcelšanu, kas mazina iedzīvotāju iespējas īstenot savu varu pašvaldībās, sadārdzina vai kavē pašvaldības pakalpojumu attīstību.

II. DEMOKRĀTIJAS PAMATPRINCIPU ĪSTENOŠANA

Panākt, lai likumos un Ministru kabineta noteikumos tiktu izslēgtas normas, kas ir pretrunā ar Eiropas vietējo pašvaldību hartu vai kavē mazas un efektīvas valsts pārvaldes izveidošanu.

Panākt, lai Satversmē un likumos tiktu garantēti vismaz šādi demokrātiskās iekārtas principi:

- pašvaldības princips,
- subsidiaritātes princips,
- varu kompetences nodalījuma princips,
- proporcionalitātes princips,
- finansējuma un atbildības atbilstības princips,
- sarunu princips.

Panākt, lai autonomajām pašvaldības funkcijām piemērojamais princips „atļauts tas, kas ar likumu nav aizliegts” būtu ne vien atrodams Latvijā saistošos likumos, bet arī kļūtu sabiedrībai saprotams un ikdienā lietojams.

Uzturēt sarunu sistēmu ar Saeimas komisijām un frakcijām un nodrošināt pašvaldību viedokļa pārstāvniecību līdz pat likumprojekta izskatīšanas trešajam lasījumam.

Panākt, lai Satversmē un likumos pašvaldībām (vai vismaz LPS) tiktu garantētas likumdošanas iniciatīvas tiesības.

Panākt tiesības LPS apstrīdēt likumu un valdības lēmumu atbilstību Satversmei un savstarpējo atbilstību.

Veicināt nevalstisko organizāciju izveidi un attīstību, atbalstīt pašvaldību sadarbību ar tām.

LPS darbībā stingri ievērot visu pašvaldību tiesības.

III. SOCIĀLĀ DROŠĪBA

Panākt, lai katram iedzīvotājam tiktu garantēts likumā noteikts un atbilstoši inflācijai regulāri indeksēts iztikas minimums (pensijas, valsts sociālie pabalsti, minimālā darba alga, stipendija).

Nodalīt atbildību – valsts nosaka kārtību un finansē pakalpojumus, kuri visā valsts teritorijā veicami vienādi. Pašvaldības nosaka kārtību pakalpojumiem, kuru sniegšanā svarīgi ievērot teritoriālās atšķirības vai kuriem nepieciešams personas (ģimenes) stāvokļa individuāls izvērtējums. Valsts piedalās ar līdzfinansējumu to pašvaldības pakalpojumu veicināšanai, kurus valsts uzskata par prioritāriem.

Veicināt pašvaldību sadarbību ar nevalstiskajām organizācijām un privātstruktūrām. Sekmēt alternatīvo pakalpojumu formu attīstīšanu pašvaldībās.

Panākt valsts finansiālo līdzatbildību par likumdošanā noteikto pašvaldībās sniedzamo sociālo palīdzību iedzīvotājiem.

Veicināt pašvaldību budžetā sociālajai palīdzībai atvēlēto līdzekļu izlietošanas prioritātes maiņu no sociālā pabalsta (naudas izmaksas veidā) uz sociālās palīdzības pakalpojumiem.

Panākt, lai valsts noteiktais garantētais minimālais ienākums tiktu finansēts mērķdotācijas veidā no valsts budžeta.

IV. IZGLĪTĪBAS UN KULTŪRAS VEICINĀŠANA

Panākt valsts finansiālo atbildību par likumos noteiktajām izglītības garantijām. Likumu un Ministru kabineta noteikumu normatīvus jānodrošina ar valsts mērķdotācijām.

Atjaunot mērķdotāciju pirmsskolas pedagoģisko darbinieku darba samaksai.

Izveidot valsts finansējumu sistēmu, kas kompleksi risinātu algu, skolēnu pārvadājumu un skolēnu ēdināšanas problēmas, samazinot ceļā uz skolu patērēto laiku un nodrošinot izglītības vieglu pieejamību visā valsts teritorijā.

Atbalstīt bērnu ar veselības un kustības traucējumiem integrāciju vispārizglītojošās skolās.

Pašvaldībām aktīvi iesaistīties vispārējās izglītības, profesionālās un arodizglītības sistēmu veidošanā un attīstībā pārstāvēt savas teritorijas iedzīvotāju intereses. Palielināt pašvaldību lomu augstākās un pieaugušo izglītības sistēmu attīstībā. Informēt iedzīvotājus par interešu izglītības iespējām un atbalstīt viņu pašizglītošanās iniciatīvas.

Garantēt pašvaldībām iedzīvotāju brīvā laika organizēšanas iespējas; veicināt kultūras un sporta pasākumus un mākslinieciskās pašdarbības iespēju attīstību, attiecīgi palielinot pašvaldību ieņēmumu bāzi.

V. VESELĪGS DZĪVESVEIDS UN DROŠA VIDE

Panākt veselības aprūpes pakalpojumu tuvināšanu iedzīvotājiem. Slimnīcu tīklam jābūt daudzveidīgam un līdzsvarotam visos Latvijas reģionos.

Veselīgai videi un katra iedzīvotājam fiziskai un garīgai veselībai jāklūst par pašvaldību politikas neatņemamu sastāvdaļu. Medicīnas pakalpojumiem jāklūst kvalitatīvi un kvantitatīvi vienlīdzīgi pieejamiem visiem valsts iedzīvotājiem.

Panākt tādas nodokļu politikas izmaiņas, kas veicinātu pašvaldību ieinteresētību videi draudzīgas saimnieciskās darbības attīstībā.

Veicināt sporta, tūrisma un kultūras aktivitātes, veselības izglītības pasākumus un ekoloģiskās situācijas uzlabošanu pašvaldību teritorijās.

Panākt, lai veselības finansējums un medicīnas pakalpojumu organizācija būtu reģionālo pašvaldību kompetencē.

Saglabāt un attīstīt bērnu bezmaksas ēdināšanas pasākumus.

VI. PAŠVALDĪBU PAKALPOJUMI

Saglabāt pašvaldībai tiesības brīvi noteikt administrēšanas vai pakalpojumu sniegšanas formu.

Novērst šķēršļus plašai publiskās un privātās partnerības izmantošanai pašvaldības pakalpojumu attīstībā.

Panākt iepirkuma procedūru vienkāršošanu un novērst projektu īstenošanas aizkavēšanu nepamatotu sūdzību dēļ.

VII. PAŠVALDĪBU ĪPAŠUMS

Panākt, lai tiktu atcelti ierobežojumi pašvaldību rīcībai ar tās īpašumu, nodrošinot iespēju maksimāli efektīvi rīkoties iedzīvotāju interesēs.

Panākt, lai viss publiskais nekustamais īpašums, kas nav nepieciešams valsts funkciju veikšanai, tiktu reģistrēts kā pašvaldību īpašums.

Panākt, lai pašvaldību īpašumā esošo nacionālas nozīmes objektu uzturēšanai un attīstībai būtu valsts budžeta atbalsts.

VIII. REĢIONĀLĀ ATTĪSTĪBA

Panākt līdzsvaru ES, nacionālo, reģionālo un vietējo prioritāšu ievērošanā visu mērogu attīstības plānos, to finansēšanā un praktiskajā īstenošanā.

Panākt, lai ES programmu īstenošana notiktu ne vien nacionālajā, bet arī vietējā un reģionālajā līmenī, nodrošinot pašvaldībām tiesības un iespējas pašām izvēlēties prioritātes un nepieciešamos resursus projektu līdzfinansēšanai.

Panākt, lai attīstības plānošanā teritoriālais un nozaru princips kļūtu papildinoši, bet attīstības vadībā nozaru principu nomainītu ar vadību pēc reģionālā principa.

Panākt tieši vēlētu reģionālo pašvaldību izveidošanu ievērojot gan novadu, gan republikas pilsētu intereses.

Novērst šķēršļus, kas kavē pašvaldību atbalstu vietējās uzņēmējdarbības attīstībai.

Panākt valsts atbalsta pieaugumu vietējo ceļu un sabiedriskā transporta uzturēšanai un attīstībai, atzīstot tos par būtiskākajiem reģionālās attīstības līdzekļiem.

IX. E-PĀRVALDES ATTĪSTĪBA

Panākt grozījumus likumos un Ministru kabineta noteikumos, atceļot tiesību normas, kas kavē e-pārvaldes īstenošanu.

Nodrošināt pašvaldības ar tām nepieciešamo informāciju, tajā skaitā panākot attiecīgo reģistru pieejamību.

Veicināt vienotu, unificētu principu ievērošanu, attīstot pašvaldību IKT sistēmas.

Attīstīt e-pārvaldes ieviešanu un e-pakalpojumu sniegšanu pašvaldībās.

X. PAŠVALDĪBU BUDŽETS

Panākt likuma garantijas, ka pašvaldību daļa valsts kopbudžetā ik gadu pieaug.

Panākt, lai iedzīvotāju ienākuma nodoklis un nekustamā īpašuma nodoklis pilnībā kļūtu par pašvaldību nodokļiem. Paplašināt pašvaldību ieņēmumu bāzi ar daļu no saimnieciskās darbības nodokļiem.

Pilnveidot pašvaldību finanšu izlīdzināšanas sistēmu. Pēc reģionālās reformas īstenošanas ieviest atsevišķas izlīdzināšanas sistēmas vietējām pašvaldībām un reģionālajām pašvaldībām, nesamazinot vietējo pašvaldību ieņēmumu bāzi.

Atjaunot pašvaldībām tiesības brīvi izvēlēties vietējo vai starptautisko kapitāla tirgu aizņēmumiem, kā arī iespēju emitēt pašvaldību vērtspapīrus infrastruktūras kreditēšanai. Panākt, lai Saeima ratificē Eiropas Vietējo pašvaldību hartas 9. panta 8. paragrāfu.

Panākt, lai valsts budžeta atbalsts ES programmās neiekļautajām pašvaldību prioritātēm būtu ne mazāks kā ES programmās iekļautajām un atbilstošs proporcionalitātes principam.

Piemērot ikgadējo Ministru kabineta un pašvaldību sarunu procedūru ES programmu īstenošanas plānošanā kārtējam budžeta gadam.

Pilnveidot pašvaldību tiesības noteikt vietējo nodevu veidus un nodokļu un nodevu likmes.

Pastāvīgi sekot, lai

- pašvaldību finanšu resursi būtu proporcionāli pienākumiem, kas pašvaldībām noteikti ar likumu;
- valsts, deleģējot savu funkciju izpildi, paredzētu tām atbilstošu finansējumu.

XI. PAŠVALDĪBU POLITIĶI UN DARBINIEKI

Panākt, lai pašvaldību politiķu tiesības un pienākumi tiktu regulētas tikai likumos un nekādos citos normatīvajos aktos.

Veicināt pašvaldību darbā pielietojamo mūsdienīgas vadības principu dažādību, maksimāli ievērojot vietējās īpatnības un teritorijas iedzīvotāju intereses.

Panākt valsts atbalstu pašvaldību politiķu un darbinieku izglītībai.

Paplašināt pašvaldību politiķu sociālās garantijas.

Atcelt šķēršļus augsti kvalificētu un talantīgu darbinieku nodrošināšanā pašvaldībām.

XII. LPS ORGANIZĀCIJAS ATTĪSTĪBA

Tālāk attīstīt visu Latvijas pašvaldību pārstāvniecību pastāvīgajās komitejās un darba grupās.

Atbalstīt pašvaldību apvienību veidošanos pēc interesēm. Nostiprināt un attīstīt Latvijas Lielo pilsētu asociāciju, Novadu apvienību un citas pašvaldību kopējo interešu grupu sadarbības formas, to darbību savās un visu Latvijas pašvaldību kopējās interesēs. Pilnīgāka katras pašvaldību grupas interešu ievērošana panākama, meklējot savstarpēji pieņemamus kompromisus ar citām interešu grupām LPS ietvaros.